

## Силабус навчальної дисципліни «Державні фінанси»

<p><b>Ступінь вищої освіти</b> – перший (бакалаврський) рівень (денна та заочна форма навчання) <b>Освітньо-професійна програма</b> «Податкове консультування» <b>Рік навчання:</b> 3-й, Семестр: 6-й <b>Кількість кредитів:</b> 3 <b>Обсяг:</b> загальний обсяг дисципліни 90 год.: лекції – 20 год., семінарські заняття – 16 год., самостійна робота – 52 год., інд. роб. – 2 год <b>Мова викладання:</b> українська <b>Підсумковий контроль</b> – диф. залік <b>Форма проведення занять</b> – лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-консультаційна робота</p>	
---	--

<b>Назва курсу</b>	Державні фінанси
<b>Викладач</b>	Новицька Олена Валеріївна, к.е.н.
<b>Контактний тел.</b>	+380975366849
<b>E-mail:</b>	<a href="mailto:novytska.ov@gmail.com">novytska.ov@gmail.com</a>
<b>Електронна версія курсу</b>	<a href="https://moodle.dpu.edu.ua/course/view.php?id=2931">https://moodle.dpu.edu.ua/course/view.php?id=2931</a>
<b>Консультації</b>	Онлайн-консультації за попередньою домовленістю e-mail: <a href="mailto:elena.novickaja@gmail.com">elena.novickaja@gmail.com</a>

**Анотація курсу.** Навчальна дисципліна «Державні фінанси» відноситься до вибірових навчальних дисциплін здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) зі спеціальності 07 «Управління та адміністрування», 071 «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Податкове консультування» та «Податкова справа у сфері державного контролю». Метою курсу є набуття фундаментальних знань з функціонування фінансів та їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства, розширення та поглиблення теоретичних знань студентів про фінансову систему держави, порядок формування та використання фондів фінансових ресурсів, які забезпечують функціонування кожної окремої її складової.

**1. Формат курсу** – очний та змішаний. Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо- та відео-, інтерактивні елементи, онлайн консультування і т.п.

**2. Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування навчальної дисципліни**

Після вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні володіти такими компетентностями:

- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність бути критичним і самокритичним;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

#### **Спеціальні компетентності:**

- здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища;
- розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;
- здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач;
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;
- здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- здатність складати та аналізувати фінансову звітність;
- здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- здатність здійснювати ефективні комунікації;
- здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення;
- здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

#### **Фахові компетентності:**

- розуміння та здатність до критичного осмислення концептуальних основ економічної теорії, які стосуються фінансів, банківської справи та страхування й узагальнюють засади і закономірності функціонування та розвитку фінансових систем;
- здатність опановувати та усвідомлювати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку фінансових систем (державні фінанси, у т;ч; бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування, митна справа);
- здатність використовувати базові знання і практичні навички у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;
- здатність складати та аналізувати фінансову звітність, інтерпретувати та використовувати фінансову та пов'язану з нею інформацію для проведення фінансово-економічних розрахунків;
- здатність опановувати різні методики проведення контрольних заходів окремими суб'єктами фінансового контролю;
- здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері фінансів, банківської справи та страхування та брати відповідальність за них;
- здатність володіти відповідним рівнем знань та неперервно підвищувати свою фахову підготовку у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

**3. Результати навчання.** У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів;
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансової системи;
- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності;
- володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів;

- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку;
- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;
- виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань;
- виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення;
- розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави;
- знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- визначати функціональні області та взаємозв'язки між сферами, підсистемами та ланками фінансової системи;
- збирати, аналізувати та узагальнювати необхідну інформацію, розраховувати економічні та фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів;
- обирати та застосовувати економіко-математичні та статистичні методи для аналізу, прогнозування та оптимізації явищ і процесів у фінансовій сфері;
- демонструвати навички здійснення аналізу та інтерпретації фінансової, статистичної та пов'язаної інформації для проведення узагальнення та висновків у фінансовій сфері на макро-, мікро-рівнях;
- виконувати контрольні функції у сфері фінансів.

#### 4. Обсяг курсу для денної форми навчання

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття	16
самостійна робота	52

**Технічне й програмне забезпечення/обладнання.** У період сесії бажано мати мобільний пристрій (смартфон) для оперативної комунікації з викладачем з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу Internet), доступ до платформи MOODLE, та оргтехніку для комунікації з викладачем та підготовки (друку) рефератів, проєктів та інших письмових робіт.

**5. Політика курсу** – Дотримання академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Державного податкового університету» (Наказ ДПУ від 05.07.2023 р. № 812).

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

#### 6. Схема дисципліни

Год./ сем.	Тема	Форма заняття та діяльності*	Результати навчання	Вага оцінки (к-ть балів)

4/2	Тема 1. Державні фінанси: їх сутність, призначення та роль.	Лекція. Семинар: усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни, дискусії, групові проекти.	Знати: визначення державних фінансів як економічної категорії, їх зміст і призначення в суспільстві; роль державних фінансів в процесі розподілу і перерозподілу ВВП; їх склад та структуру, а також правову та організаційну основу.	3
2/2	Тема 2. Бюджетна система та бюджетний устрій	Лекція. Семинар: усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни, дискусії, групові проекти.	Знати: визначення категорії «бюджет» за економічним змістом та матеріальним змістом, за формою та з правової точки зору; бюджетну систему держави, її зміст і призначення, правова основа; склад і структуру дохідної частини Державного бюджету України; сутність видатків Державного бюджету.	3
4/2	Тема 3. Система місцевих бюджетів	Лекція. Семинар: усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни, дискусії, групові проекти.	Знати: поняття місцевих бюджетів; джерела доходів місцевих бюджетів; сутність та склад видатків місцевих бюджетів, а також сутність міжбюджетних відносин і бюджетне регулювання.	3
2/2	Тема 4. Державний кредит і управління державним боргом	Лекція. Семинар: усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни, дискусії, групові проекти.	Знати: економічну природу державного кредиту, його сутність та значення; функції, форми та види державного кредиту; сутність та класифікацію державного боргу та шляхи його погашення.	3
2/2	Тема 5. Державні цільові фонди та державне страхування	Лекція. Семинар: усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни, дискусії, групові проекти.	Знати: сутність, призначення, класифікація та роль державних цільових фондів у соціально-економічних процесах; джерела формування та напрями використання Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування і охорони навколишнього природного середовища, а також економічних позабюджетних фондів.	3
2/2	Тема 6. Фінанси державних підприємств і організацій	Лекція. Семинар: усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни, дискусії, групові проекти.	Знати: методи управління фінансами державних суб'єктів господарювання; методи фінансового планування державних підприємств, а також управління прибутком та збитками державних підприємств.	3
2/2	Тема 7. Державний фінансовий контроль	Лекція. Семинар: усне опитування, підготовка презентації за тематикою	Знати: сутність, види, форми та методи державного фінансового контролю; органи фінансового контролю та їх повноваження;	3

		самостійного вивчення дисципліни, дискусії, групові проекти.	податковий контроль, митний контроль та їх організацію в Україні.	
2/2	Тема 8. Фінансові аспекти зовнішньоекономічної діяльності держави	Лекція. Семинар: усне опитування, підготовка презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни, дискусії, групові проекти. Індивідуально-консультаційна робота: ефективність перерозподілу ВВП через публічний сектор економіки як джерело економічного зростання	Знати: сутність та види зовнішньоекономічної діяльності держави, його фінансовий механізм; валютне регулювання: напрями та особливості.	3

### 7. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: семінарська робота: 30% загальної кількості балів; завдання самостійної/індивідуальної роботи: 20% загальної кількості балів; диференційований залік: 50% загальної кількості балів.

### 8. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно	відмінно
80-89	B	дуже добре	добре
70-79	C	добре	
60-69	D	задовільно	задовільно
50-59	E	достатньо	
35-49	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	

### 9. Політика оцінювання

– політика щодо дедлайнів та перескладання: завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу дирекції Факультету за наявності поважних причин;

– політика щодо академічної доброчесності: списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування;

– політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

<b>Загальна система оцінювання курсу</b>	Виконання всіх видів навчальних робіт впродовж семестру / екзамен – 50/50%
<b>Семінарські заняття</b>	На семінарських заняттях кожен студент з кожної теми виконує індивідуальні завдання. Рівень знань оцінюється: «відмінно» – коли здобувач вищої освіти дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, вирішення задач та вправи є правильними, демонструє знання підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу; «добре» – коли здобувач вищої освіти володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу; «задовільно» – коли здобувач вищої освіти дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо

	обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність; «незадовільно з можливістю повторного складання» – коли студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій. Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне (перший і другий змістовний модуль) та підсумкове засвоєння теоретичного матеріалу (залікова робота).
<b>Вимоги до самостійної роботи</b>	За кожною темою курсу виконується самостійна робота, що передбачає систематизацію та узагальнення вивченого матеріалу за допомогою побудови моделей-схем та використання графічного, табличного методів. Самостійна робота повинна бути виконана самостійно, плагіат заборонений. Оцінюється якість та оригінальність наведених схем, моделей тощо. Самостійна робота повинна бути надіслана у впродовж 5 днів після семінарського заняття, на якому була розглянута відповідна тема курсу. Самостійна робота може бути максимально оцінено в 1 бал за кожен модуль.
<b>Умови підсумкового контролю</b>	Підсумкова (загальна) оцінка з курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних здобувачем вищої освіти за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне (перший і другий змістовний модуль) та підсумкове засвоєння теоретичного матеріалу (залікова робота).

## 10. Рекомендована література

### Основна

1. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с. URL: <http://surl.li/fpvup>
2. Державний фінансовий контроль: навчальний посібник у схемах і таблицях / Л. В. Дікань, І. О. Шевченко, Є. В. Дейнеко, Д. В. Калінкін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 275 с. URL: <http://surl.li/fpvzq>
3. Пріоритети розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів: монографія / Л. Л. Гриценко, І. М. Боярко, Т. А. Васильєва та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук Л. Л. Гриценко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 379 с. URL: <http://surl.li/fpvob>
4. Стійкість державних фінансів України у довгостроковій перспективі : кол. моногр. / Луніна І.О., Білоусова О.С., Твердохлібова Д.В. та ін. ; за ред. д.е.н., І.О.Луніної; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020. 364 с. URL:<http://ief.org.ua/docs/mg/333.pdf>
5. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20200001.pdf>

### Допоміжна

1. Гордей О. Д. Державні цільові фонди: навч. посіб. / Оксана Дмитрівна Гордей, Валентина Петрівна Биховченко, Альона Миколаївна Ковальчук ; ун-т держ. фіскальної служби України. Вид. 2-ге, оновл. та допов. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 349 с.
2. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник. Видання 6-те, перероб. та доп. / За ред. Козака Ю. Г. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 292 с
3. Іванишина О.С., Прокопенко І.А., Панура Ю.В. Удосконалення податкової системи як фактор підвищення фінансової безпеки держави. *Ефективна економіка*. 2021. №4. URL: [http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4\\_2021/77.pdf](http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2021/77.pdf)
4. Луніна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання : монографія / Інна Олександрівна Луніна; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020. 440 с.
5. Сухонос В. В. Державне управління фінансовою системою України: концепція нової інноваційної моделі: монографія/ В. В. Сухонос, Ю. В. Гаруст, В. В. Миргород-Карпова. Суми :

Сумський державний університет, 2022. 212с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/90062/1/Sukhonos.pdf>

6. Фінанси підприємств : підручник / В. В. Сокуренько, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко ; за заг. ред. В. В. Сокуренька; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Харків : ХНУВС, 2022. – 292 с. – ISBN 978-966-610-261-7. URL: <http://surl.li/gnixе>

7. Шкодiна I.B., Зеленько O.O. Бюджетна полiтика та її вплив в економiцi України. *Вiсник ХНУ iменi В.Н. Каразiна. Серiя «Мiжнароднi вiдносини. Економiка. Країнознавство. Туризм»*. 2021. №13. URL: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/17541/16113>

8. Щетинiн A.I., Ульянова Л.П., Чайка Ю.М. Дефiцит державного бюджету i державний борг України: сучасний стан та пiдходи до його покращення. *Економiчний простiр*. 2022. №179. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1079/1040>

9. O. Hordei, M. Riabokin, O. Novytska, Y.Kotukh, N. Kozii. Peculiarities of drafting proposals for the budget forecast of united territorial communities. Collection of scientific works of the State Tax University: electronic scientific publication. 2022. № 2. С. 6-38. DOI 10.33244/2617-5940.2.2022.6-38. URL: [https://drive.google.com/file/d/1XtqLAp27Z8K\\_gTFwZwnXaxrsIC\\_UXBrn/view](https://drive.google.com/file/d/1XtqLAp27Z8K_gTFwZwnXaxrsIC_UXBrn/view)

10. O. Hordei, M. Riabokin, O. Novytska, Y.Kotukh, O. Blyuma. The practice of submitting budget requests in the "Local budget" software. *Economical Analysis*. Том 32, № 4 (2022). С. 103-114. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.103> URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/2932>

### **Інформаційні ресурси Інтернет**

1. Всеукраїнська асоціація ОТГ . URL: <https://hromady.org/>

2. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL:<https://openbudget.gov.ua/>

3. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/>

4. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL:<https://spending.gov.ua/new/>

5. Офіційний веб-сайт Державної аудиторської служби України. URL:<https://dasu.gov.ua/>

6. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL:<https://www.treasury.gov.ua/>

7. Офіційний веб-сайт Державної податкової служби України. URL:<https://tax.gov.ua/>

8. Офіційний веб-сайт Державної служби фінансового моніторингу. України. URL: <https://fiu.gov.ua/>

9. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>

10. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>

11. IFIs projects, портал реєстру проектів МФО. URL: <https://proifi.gov.ua/?p=index>

12. Openbudget – Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>